

МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКООРІЄНТОВАНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Герлянд Тетяна Миколаївна,

д-р пед. н., с.н.с.

Інститут професійної освіти НАПН України

м. Київ, Україна,

Нагаєв Віктор Михайлович,

д-р пед. н., проф.

Державний біотехнологічний університет

м. Харків, Україна

Alfina_G@ukr.net

Вступ. Сучасна економічна криза зумовила необхідність безперервної екологічної освіти, спрямованої на формування нового типу взаємовідносин особистості з навколишньою природою на засадах підвищення її екологічної культури. Таким чином, можна стверджувати, що криза призвела до детального усвідомлення необхідності екологічної освіти в Україні, що потребує її якісної організації на відповідному рівні, що дозволить досить успішно вирішувати завдання подолання країною екологічних проблем [5]. Визнання провідної ролі освіти серед заходів, спрямованих на вирішення екологічних проблем, знайшло відображення в чисельних нормативних документах (зокрема, Державній національній програмі «Освіта. Україна XXI століття», Концепції екологічної освіти України, Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) на 2020–2027 роки та ін.).

Мета роботи. Все більше фахівців схиляються до думки, що подолання екологічних проблем можливе лише на основі екоорієнтованої освіти, осердя якої – спільний гармонійний розвиток природи і людини, ставлення до природи не тільки як до матеріальної, а й духовної цінності. В аспекті

професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) освіти можна говорити про екологізацію освіти, до якої науковці відносять: включення екологічних аспектів у дисципліни професійного циклу; екологізацію процесу навчання; екологізацію освітнього середовища закладу; екологізацію взаємин «здобувач-викладач»; включення до навчальних планів інтегрованих екологічних занять; насичення змісту професійної освіти екологічними знаннями, екологічними ідеями, поняттями, підходами тощо [4, с. 172].

Продуктивність вирішення питань екологізації залежить не тільки від інноваційної техніки, технологій, але й від методів. Через це екологічна освіта розглядається у сучасному світі як актуальна соціально-педагогічна проблема, яку необхідно вирішити за допомогою навчання на основі сучасних знань про екологію, і насамперед у молоді як майбутніх конкурентоздатних кваліфікованих фахівців на вітчизняному та світовому ринку праці.

Матеріали та методи. Оскільки професійна освіта є вищою формою прояву пізнавальної активності особистості, виникає необхідність пошуку ефективних методів активізації пізнавальної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників в процесі професійної підготовки. У сучасній педагогічній літературі описано чисельну кількість методів навчання, це потребує здійснення аналізу цих основних класифікацій та доцільності їх використання у процесі формування ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників [2, с. 38]. Але на сьогодні відсутня одностайність учених стосовно класифікації методів навчання у зв'язку з тим, що їх трактування привносяться різні ознаки.

Результати та обговорення. Наприклад, *частково-пошуковий метод* залучає здобувачів освіти до самостійного розв'язання конкретної проблеми, навчає її побачити, ставити питання, висловлювати припущення, будувати докази, робити висновки.

Дослідницький метод використовується для стимулювання творчої

діяльності здобувачів освіти, передбачає формування умінь набувати знання самостійно, досліджувати предмет або явище, робити конкретні висновки, а набуті знання застосовувати у практичній діяльності. Він включає здобувачів освіти у процес самостійного творчого пізнання, сприяє формуванню навичок творчої діяльності, створює умови для формування пізнавальних інтересів, тобто потребу в цьому виді діяльності.

Також досить активно використовується за сучасних умов *інтерактивний метод* навчання, який визначається як форма активної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, в яких виникають зв'язки між здобувачами освіти (взаємодія і співпраця), які сприяють їхній активній розумовій і практичній діяльності в процесі засвоєння навчального матеріалу. При цьому завдання викладача, як організатора процесу навчання, полягає в розробці цікавих для здобувачів освіти навчальних завдань, які мають безпосереднє професійне спрямування і надають можливість залучити їх до активного наукового пошуку шляхів вирішення навчальних проблем з метою розкриття здібностей та потенціалу кожного.

Існує також численна кількість видів інтерактивних методів навчання, які об'єднанні у дві великі групи – імітаційні та неімітаційні.

Імітаційні методи характеризуються проведенням уроків, у яких навчально-пізнавальна діяльність здобувачів освіти побудована на імітації навчальної діяльності.

Кейс-метод (case-study) або метод аналізу конкретних ситуацій, застосування цього методу потребує від викладача ретельного добору теоретичного і практичного матеріалу. Так, спочатку він пропонує здобувачам освіти попередньо опрацювати на уроці необхідний теоретичний матеріал з певної проблеми, потім конкретні приклади, які слід розібрати спільно з ними.

Практичний професійний досвід викладача у цій роботі набуває особливої ваги і передбачає певну послідовність: засвоєння теоретичних положень (сприйняття, осмислення та запам'ятовування); формування вмінь

застосовувати знання на практиці у типових ситуаціях, що забезпечує поглиблення та закріплення теоретичних положень та їх застосування у стандартних умовах; узагальнення й систематизація знань і вдосконалення умінь, що передбачає можливість застосовувати знання не лише в типових, а й у нестандартних ситуаціях.

Метод проєктів реалізує диференційований, індивідуально-творчий та активно-дієвий підходи у навчанні. Проєкт може мати дослідницький, пошуковий, творчий (креативний), прогностичний, аналітичний та ігровий характер. Основу проєктного методу складає орієнтація на інтереси і побажання його учасників. Автором проєкту, як спеціального навчального завдання, може бути як викладач, так і здобувач освіти (якщо він висловлює свою пропозицію). Оскільки проєкт планується та реалізується здобувачем освіти самостійно або групою, цей метод забезпечує сприятливі умови для активізації їхньої відповідальності, формування партнерських стосунків між виконавцями проєкту та викладачем.

Застосування проєктного навчання сприяє досягненню розвиваючих та виховних цілей екологічної освіти, а саме: навчити здобувачів освіти самостійно вирішувати поставлені завдання; передбачати навчальні проблеми, які виникають на шляху досягнення мети проєкту; сформувати вміння працювати з інформацією (вести пошук джерел, аналіз та обробку інформації); сформувати навички дослідницької роботи, передачі та презентації отриманих знань та досвіду.

Висновки. Тобто, реалізація екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників передбачає інтегрований результат їхньої діяльності, який формується, передусім, завдяки опануванню екологічно спрямованим знанням й набуттям досвіду використання цих екологічних знань у процесі навчання предметів професійного циклу [3, с. 280].

Отже, методи реалізації екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників мають бути

зорієнтовані на їх заохочення до активного навчання, розвитку системного мислення, здатності до самоаналізу й аналізу явищ, здібностей, інтерактивної взаємодії та синтезу інформації та забезпечувати їхнє особистісне становлення й сталий розвиток, що є одним із пріоритетних напрямів конструювання освітньої стратегії у світі.

Список використаної літератури:

1. Гайдук О. В., Герлянд Т. М., Каленський А. А., Пятничук Т. В. Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства: методичний посібник. Київ: ІПО НАПН України, 2022. 121 с.

2. Герлянд Т. М. Сучасні аспекти формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2010. № 1-2. С. 37–44.

3. Каленський А. А., Герлянд Т. М., Нагаєв В. М. Концепція розроблення та використання екоорієнтованих педагогічних технологій у професійній (професійно-технічній) освіті. *Moderní aspekty vědy: XXIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. Str. 275–285.*

4. Мелаш В., Гнатів О., Варениченко А. Екологізація системи освіти майбутніх фахівців. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Сер. : Педагогіка. 2014. № 2. С. 170–174.

5. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>